ज्योतिर्मय

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

❑ पुणे ❑ वर्ष २ रे ❑ अंक ७१ वा ❑ भारतीय सौर दिनांक ०६ वैशाख शके १९४८, शुक्रवार दि.२४ एप्रिल २०२६ ❑ पाने ४ ❑ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

फटाक्याच्या कारखान्यांमधील कामगारांच्या सुरक्षेचा प्रश्न ऐरणीवर

– प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

फटाक्याच्या कारखान्यांमध्ये होणारे स्फोट ही अत्यंत चिंताजनक बाब बनली असून, यामध्ये अनेकांना आपला जीव गमवावा लागत आहे. एप्रिल २०२६ च्या ताज्या अहवालानुसार, केरळ आणि महाराष्ट्रासह देशाच्या विविध भागांत भीषण स्फोटांच्या घटना घडल्या आहेत.अलीकडच्या प्रमुख घटनांमध्येकेरळमधील त्रिशूर येथे फटाका कारखान्यात झालेल्या भीषण स्फोटात १३ जणांचा मृत्यू झाला असून ५ जणांची प्रकृती अत्यंत चिंताजनक आहे. या दुर्घटनेत ४० हून अधिक जण जखमी झाले होते.महाराष्ट्रातील पालघर जिल्ह्यातील वाडा तालुक्यातील कोणसई येथे एका अनधिकृत फटाका कारखान्यात भीषण स्फोट होऊन एका कामगाराचा मृत्यू झाला, तर ४ महिला गंभीर जखमी झाल्या आहेत.

काही दिवसांपूर्वी तमिळनाडूत कट्टनारपट्टी येथे झालेल्या भीषण स्फोटात २३ जणांचा होरपळून मृत्यू झाला असून ६ जण गंभीर जखमी आहेत.

महाराष्ट्रातील सांगली भाळवणी येथे फटाका निर्मिती कारखान्यात झालेल्या स्फोटाने ४-५ कि.मी.चा परिसर हादरला असून, यात दोघे गंभीर जखमी झाले आहेत.

फटाक्यांच्या कारखान्यांमध्ये वारंवार स्फोट का होत आहे,हा खरा प्रश्न आहे. कारखान्यांमध्ये सुरक्षा मानकांचे पालन केले जात नाही, ज्यामुळे वारंवार अपघात घडतात. तामिळनाडू मधील

विरुधुनगर येथील फटाके निर्मिती कारखान्यात झालेल्या स्फोटात २५ जणांच्या मृत्यूमुळे तामिळनाडूच्या फटाके उद्योगातील सुरक्षा नियम, तपासणी आणि वारंवार होणाऱ्या चुकांवर पुन्हा एकदा गंभीर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे.

प्राथमिक चौकशीत युनिटमध्ये सुरक्षा नियमांचे मोठे उल्लंघन झाल्याचे आढळून आले. नियमांनुसार एका उत्पादन खोलीत फक्त तीन ते चार कामगारांना परवानगी आहे, परंतु अपघाताच्या वेळी सुमारे २० लोक एकत्र काम करत होते असे सांगण्यात आले आहे. ज्या खोल्या पुरेशा अंतराने स्वतंत्र रचना म्हणून बांधायला हव्या होत्या, त्या प्रत्यक्षात एका गोदामासारख्या रचनेत एकमेकांना जोडल्या होत्या.

अधिकाऱ्यांना असेही आढळून आले की कारखान्यात बाहेर पडण्यासाठी फक्त दोनच दरवाजे होते, तर सुरक्षा नियमांनुसार सर्व बाजूंना चार आपत्कालीन बाहेर पडण्याचे मार्ग असणे आवश्यक आहे.

अनेक फटाका कारखाने विनापरवाना किंवा निवासी भागात अनधिकृतपणे चालवले जात आहेत.महाराष्ट्रातील पालघर जिल्ह्यातील वाडा तालुक्यातील कोणसई येथे अनधिकृतपणे सुरू असलेल्या फटाके बनवणाऱ्या कारखान्यात भीषण स्फोट होऊन दोन कामगारांचा मृत्यू झाला.

प्राथमिक माहितीनुसार, कोणसई परिसरात हा कारखाना अनधिकृतपणे सुरू होता. या कारखान्यात सुतळी बॉम्ब, त्याचप्रमाणे इतर फटाक्याचं उत्पादन होत असल्याची माहिती स्थानिकांनी दिली. सण-उत्सव आणि विविध कार्यक्रमांच्या पार्श्वभूमीवर फटाक्यांची वाढती मागणी लक्षात घेऊन वाडा तालुक्यात अशा बेकायदेशीर कारखान्यांची संख्या झपाट्याने वाढत असल्याचे दिसून येत आहे. विशेषतः सुतळी बॉम्ब आणि इतर धोकादायक फटाके बनवण्याचे काम कोणतीही सुरक्षा उपाययोजना किंवा परवानगी न घेता सुरू असल्यामुळे कामगारांच्या जीवाला मोठा धोका निर्माण झाला आहे.त्याच बरोबर कच्च्या मालाची चुकीच्या पद्धतीने हाताळणी केल्या जात असल्याने फटाके बनवताना घातक दारूची हाताळणी करताना स्फोट होण्याची शक्यता असते. या घटनांमध्ये कामगारांना, विशेषतः महिलांना आपला जीव गमवावा लागत आहे.

या लागोपाठ घडणाऱ्या घटनांमुळे फटाक्यांच्या कारखान्यांमधील सुरक्षेचा प्रश्न पुन्हा एकदा ऐरणीवर आला आहे. या घटनांमुळे फटाके उद्योगातील सुरक्षेच्या नियमांची कडक अंमलबजावणी करण्याची नितांत गरज निर्माण झाली आहे.

स्फोटक नियम, २००८ आणि फॅक्टरीज ॲक्ट, १९४८ नुसार सुरक्षा मानके असली तरी, त्यांची प्रत्यक्षात अंमलबजावणी करण्यात अपयश येत आहे.

कामगारांचे जीव धोक्यात: शिवकाशीसारख्या फटाके उत्पादक केंद्रांमध्ये कामगार जीव धोक्यात घालून काम करतात. धोकादायक रसायनांचे मिश्रण करताना सुरक्षेची साधने नसणे, नियमित प्रशिक्षण नसणे यामुळे अपघातांची संख्या जास्त आहे.

अनधिकृत शेड उभारून फटाके बनवणे किंवा परवाना नसतानाही काम करणे, यामुळे तपासणी करणाऱ्या अधिकाऱ्यांच्या भ्रष्टाचाराचा मुद्दाही समोर येतो.फटाक्यांमुळे होणाऱ्या वायू प्रदूषणामुळे दिल्लीसारख्या शहरांत हवेची गुणवत्ता गंभीर श्रेणीत जाते, ज्यामुळे आरोग्यावर गंभीर परिणाम होत आहेत.फटाके उद्योग हा हजारो लोकांच्या उदरनिर्वाहाचे साधन असला तरी, ''नफा कमवण्यापेक्षा कामगारांचे जीव महत्त्वाचे आहेत'' ही भूमिका घेऊन कठोर सुरक्षा उपाययोजना करणे गरजेचे आहे.

व्यक्तिमत्व विकासासाठी ग्रंथवाचन आवश्यक-डॉ. नामदेव सानप

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर - ग्रंथ सतत ज्ञान व संस्कार देतात. वाचक, विद्यार्थी यांनी व्यक्तिमत्व विकासासाठी सतत ग्रंथवाचन करावे असे, प्रतिपादन प्राचार्य डॉ. नामदेव सानप यांनी केले. समर्थ नगरमधील शासकीय विभागीय ग्रंथालय व मॉडर्न संगणकशास्त्र आणि माहिती तंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने जागतिक पुस्तक दिनानिमित्त ग्रंथप्रदर्शनात ते बोलत होते.

ग्रंथप्रदर्शनाचे उद्घाटन प्रज्ञा सोनवणे यांच्या हस्ते झाले. मंडळ कृषी अधिकारी निवृत्ती जोरी प्रमुख अतिथी, तर विभागाचे सहाय्यक ग्रंथालय संचालक सुनील हुसे अध्यक्षस्थानी होते.

आजच्या सोशल मिडीयाच्या जमान्यात प्रत्येकाला रील्सचे व्यसन जडले आहे. वाचन हाच त्यापासून मुक्त होण्याचा उपाय असून, ग्रंथालये हे अशा रील्सच्या व्यसनापासून मुक्त करण्याचे डिटॉक्स सेंटर असल्याचे सुनील हुसे यांनी सांगितले. जगात माता-पित्यानंतर आपल्याकडून कशाचीही अपेक्षा न करता फक्त देत राहणारे गुरू म्हणजे पुस्तके असून, पुस्तकांशी केलेली मैत्री चांगले मित्रत्व निभावते असे, निवृत्ती जोरी म्हणाले. सूत्रसंचालन सुधाकर गायधनी, तर आभारप्रदर्शन गोविंद खेडकर यांनी केले.

वाचन सुविधांचा लाभ घ्यावा : विभागीय ग्रंथालयात ग्रंथालयीन सेवा व कामकाजात ई-ग्रंथालय आज्ञावलीचा प्रभावी वापर करण्यात येत आहे. शहर व परिसरातील नागरिकांनी शासकीय विभागीय ग्रंथालयाच्या वाचन सुविधांचा लाभ घेण्याचे आवाहन जिल्हा ग्रंथालय अधिकारी संतोष जाधव यांनी यावेळी केले. कार्यक्रमास शासकीय विभागीय ग्रंथालय व सहाय्यक ग्रंथालय संचालक कार्यालयातील कर्मचारी, वाचक, सभासद व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

पुस्तकांचा उत्सव : वाचन, विचार आणि संस्कृतीचा सेतू

(मागील अंकावरून)

ही पुस्तके वाचकांना स्वतःच्या अनुभवांच्या पलीकडील कल्पना, भावना आणि विचारांच्या दुनियेत घेऊन जातात. रशियातील १९व्या शतकातील सामाजिक - राजकीय वातावरण, मानवी संघर्ष आणि नैतिक प्रश्न आजही भारतीय वाचकांना इतके जवळचे वाटतात की, भाषांतर झाल्यावरही ते 'आपले' वाटतात. या पुस्तकांमुळे आपण केवळ रशियन संस्कृती समजून घेत नाही, तर स्वतःच्या आयुष्याकडे नव्या दृष्टिकोनातून पाहू शकतो.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे संविधानविषयक लेखन, सामाजिक न्यायावरील भाष्य आणि भाषणे विविध भाषांमध्ये उपलब्ध असल्यामुळे त्यांच्या विचारांचा प्रभाव सर्व स्तरांवर जाणवतो. भारतीय राज्यघटना आणि कायदे विषयक पुस्तके मातृभाषेत उपलब्ध झाल्यामुळे सामान्य नागरिकांनाही आपल्या अधिकारांची जाणीव होते आणि लोकशाही अधिक मजबूत बनते.

भारतामध्येही या दिवसाला विशेष महत्त्व आहे. नॅशनल बुक ट्रस्ट द्वारे राज्य ग्रंथालये, शाळा आणि विविध साहित्यिक संस्थांमार्फत वाचन प्रेरणा दिन म्हणून अनेक उपक्रम राबवले जातात. पुस्तक प्रदर्शने, लेखक-वाचक भेटी, कथा-कविता स्पर्धा, सामूहिक वाचन सत्रे आणि 'दिवसाला एक पुस्तक' यांसारखी वैयक्तिक आव्हाने यामुळे वाचनाची सवय दृढ करण्याचा प्रयत्न केला जातो. महाराष्ट्रातही ग्रंथालय चळवळ आणि

साहित्यसंमेलने यांच्या माध्यमातून पुस्तकांबद्दलची जिव्हाळ्याची परंपरा जपली जाते.

तथापि, वाचनसंस्कृतीसमोर काही गंभीर आव्हानेही उभी आहेत. डिजिटल माध्यमांचा वाढता प्रभाव, सोशल मीडियामुळे कमी होत चाललेले लक्षवेधक कालावधी, महागडी पुस्तके, ग्रामीण भागात ग्रंथालयांची अपुरी उपलब्धता, तसेच कॉपीराइट उल्लंघनामुळे लेखक आणि प्रकाशकांचे होणारे आर्थिक नुकसान ही काही प्रमुख अडचणी आहेत. ई-पुस्तके आणि ऑडिओबुक्स ही नवी साधने असली तरी त्यातून पारंपरिक वाचनाची सवय कमी होण्याची भीतीही व्यक्त होते. त्यामुळे पुस्तकप्रेमी, शिक्षक, पालक आणि धोरणकर्ते यांनी मिळून वाचनसंस्कृती टिकवण्याचे प्रयत्न करणे अत्यावश्यक आहे. आज डिजिटल युगात ई-पुस्तके आणि ऑडिओबुक्समुळे भाषांतराचे क्षेत्र अधिक विस्तारले आहे. जागतिक साहित्य एका क्लिकवर उपलब्ध होत आहे. अशा काळात भाषांतराचे महत्त्व अधिक वाढले आहे. पुस्तक दिन हा केवळ वाचनाचा नव्हे, तर विविध संस्कृतींना जोडणाऱ्या ज्ञानसेतूचा उत्सव आहे.

वैयक्तिक पातळीवर हा दिवस साजरा करणे अत्यंत सोपे आहे. एखादे आवडते पुस्तक हातात घेऊन काही वेळ शांतपणे वाचन करणे, कुटुंबासोबत सामूहिक वाचन करणे, जवळच्या ग्रंथालयाला भेट देणे, मित्रांना एखादे चांगले पुस्तक सुचवणे किंवा स्वतः सुंदर बुकमार्क तयार करणे अशा छोट्या कृतीतूनही मोठा संदेश देता येतो. वाचन ही केवळ माहिती मिळवण्याची प्रक्रिया नसून ती विचारांना चालना देणारी, संवेदनशीलता वाढवणारी आणि व्यक्तिमत्त्व घडवणारी सर्जनशील कृती आहे. जागतिक पुस्तक दिन हा केवळ उत्सवाचा दिवस नाही; तो आत्मपरीक्षणाचा आणि वाचनाशी नाते दृढ करण्याचा दिवस आहे.

पुस्तकांच्या माध्यमातून आपण केवळ ज्ञानसंपदा नव्हे तर अनुभव, संस्कृती आणि मूल्यांची परंपरा पुढील पिढीकडे पोहोचवू शकतो. यंदा २३ एप्रिल रोजी तुम्ही कोणते पुस्तक वाचणार आहात, हा प्रश्न स्वतःला विचारण्याची आणि त्याचे कृतीत उत्तर देण्याची हीच योग्य वेळ आहे. म्हणूनच या पुस्तक दिनी आपण अधिकाधिक वाचन करण्याचा संकल्प करूया. विविध भाषांतील साहित्याचा आस्वाद घेऊया. लेखक आणि भाषांतरकार यांच्या योगदानाची कदर करूया. कारण पुस्तक आणि भाषांतर यांचे नाते हे मानवतेला जोडणारे, विचारांना दिशा देणारे आणि समाजाला समृद्ध करणारे आहे.

प्रसिद्ध जर्मन लेखक हर्मन हेस त्यांच्या 'द मॅजिक ऑफ द बुक' या लिखाणात म्हणतात की, 'माणसाने स्वतःच्या बुद्धीने निर्माण केलेल्या जगांमध्ये पुस्तकांचे जग सर्वात मोठे आहे. एखादे मूल जेव्हा प्रथम अक्षरे लिहायला आणि वाचायला शिकते, तेव्हा ते एका गुंतागुंतीच्या आणि कृत्रिम जगात प्रवेश करते. शब्द, लेखन आणि पुस्तके नसती, तर इतिहासच अस्तित्वात आला नसता आणि मानवतेची संकल्पनाही निर्माण झाली नसती.' यूनेस्को च्या शब्दांत 'पुस्तके ही विचारांची देवाणघेवाण करण्यासाठीची सर्वात सुंदर निर्मिती असून दारिद्र्याविरुद्ध लढा देण्यासाठी आणि शाश्वत शांतता निर्माण करण्यासाठी प्रभावी साधन आहेत'. आजच्या काळात या विधानाचे महत्त्व अधिकच वाढले आहे.

कोणतीही जाहिरात फक्त 100 रुपयात*

ज्योतिर्मय मध्ये जाहिरात द्या आणि आपला व्यवसाय लाखों लोकांपर्यंत पोहोचवा. ◾ दररोज 70000 सुजाण वाचक वाचतात. ♦ फक्त दर्जेदार साहित्यावर चालणारे महाराष्ट्रातील अग्रगण्य मराठी E दैनिक. ◾ नवोदित साहित्यिकांचे हक्काचे व्यासपीठ ♦ सर्वसमावेशक साहित्याचा खजिना ◾ गूगलवर पेपर वाचण्यासाठी कोणतेही मूल्य नाही. ♦ कोणीही नवोदित साहित्यिक 500 रु. भरून वर्षभर सहभागी होऊ शकतो. ♦ संपर्क : 7743918559 (for Calling, whatsapp, online payment) (*नियम लागू)

Paper link : www.jyotirmaysahitya.com

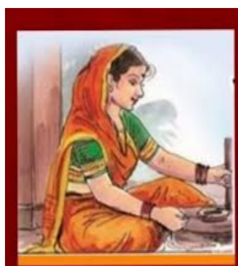

जात्यावरच्या ओव्या......

भाऊ झालास साहेब
काम दुबळ्याच कर
आशिर्वाद घे सार्याचा
तुह नाव रघुवीर ||६०९||

भाऊ माय न् बहीण
एक आपली लोकाची
राजा शिवबा आपला
मान छाटतो जुलम्याची || ६१०||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे श्लोक-भाग २२-२३

ज्योतिर्मय साहित्य

श्रीराम हे वायूसुत हनुमंताचे स्वामी आहेत. हनुमंत म्हणजे शक्ती, युक्ती आणि बुद्धिमत्तेचे मूर्तिमंत प्रतीक. तरीही तो स्वतःला रामाचा दास मानतो. भक्ती कशी करावी हे हनुमंताकडून शिकावे. त्याने श्रीरामांना आपल्या हृदयात कायमचे धारण केले आहे. श्रीरामांच्या कृपेने तो चिरंजीव झाला आहे.

शौर्य, धैर्य, औदार्य आणि शरणागताचे रक्षणहे श्रीरामांचे वैशिष्ट्यपूर्ण गुण आहेत. ते रघुकुलाचे भूषण आहेत. त्यांचे नाम पापातून मुक्त करणारे आहे, भवसागरातून तारून नेणारे आहे. हजारो वर्षांपासून असंख्य लोकांनी श्रीरामनामाचा आश्रय घेतला आणि या संसारसागरातून तरून गेले.

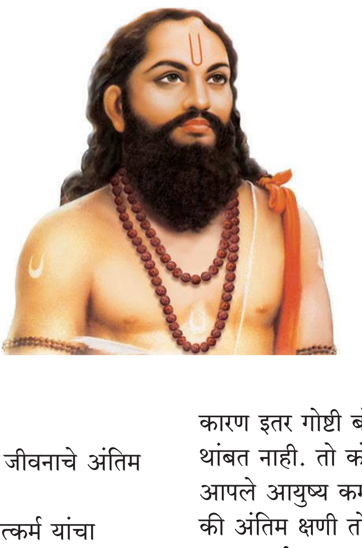

त्रैलोक्याचा नाथ असलेल्या त्या श्रीरामांनी लोककल्याणाचे व्रत स्वीकारले आहे. म्हणूनच समर्थ अत्यंत तळमळीने आपल्या मनाला सांगतात

''हे सज्जन मना, त्या श्रीरामांना आपल्या हृदयात दृढ धारण कर; त्यातच तुझे खरे कल्याण आहे.''

स्वसंवाद : माझ्या जीवनातील खरे ''हीत'' काय आहे याचा मी कधी गंभीरपणे विचार केला आहे का?

विषयसुख आणि भौतिक यश यांनाच मी जीवनाचे अंतिम ध्येय मानतो आहे का?

माझ्या मनाला ईश्वरनाम, सद्गुण आणि सत्कर्म यांचा सहवास मिळतो आहे का?

हनुमंताप्रमाणे श्रद्धा, नम्रता आणि सेवाभाव माझ्या जीवनात कितपत आहे.

न बोले मना राघवेवीण काही ।
जनी वाऊगे बोलता सुख नाही ।
घडीने घडी काळ आयुष्य नेतो ।

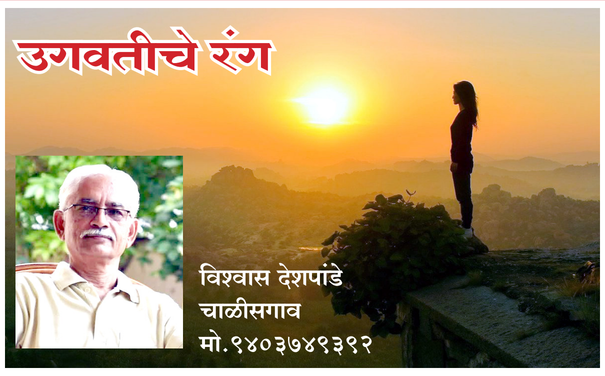

देहांती तुला कोण सोडू पाहतो ।।२३।।

अर्थ : हे मना, एका राघवाशिवाय म्हणजेच भगवंताच्या नामाशिवाय दुसरे काही बोलू नकोस. तू इतर व्यर्थ बडबड केलीस तर तुला जे पारमार्थिक सुख अपेक्षित आहे ते मिळणार नाही. काळ क्षणाक्षणाला आपले आयुष्य कमी करीत असतो. जर या काळात परमेश्वराचे नामस्मरण करणे राहून गेले, तर अंतकाळी तुला कोणीही वाचवू शकणार नाही.

विवेचन : मागील श्लोकात समर्थांनी आपल्या हितासाठी श्रीरामाचे नाव चित्तामध्ये दृढ धारण करावे असा उपदेश केला. या श्लोकात त्याच विचाराचा विस्तार करत ते आपल्या मनाला बजावतात की हे मना, एका रामाशिवाय तू दुसरे काही बोलू नकोस. कारण इतर गोष्टी बोलण्यात खरे सुख नाही. काळ कोणासाठीही थांबत नाही. तो कोणाचाही अपवाद करत नाही. क्षणाक्षणाला तो आपले आयुष्य कमी करीत असतो आणि एक दिवस असा येतो की अंतिम क्षणी तो आपल्यालाही सोडत नाही.

समर्थांना आपल्या कल्याणाची किती तळमळ आहे हे या श्लोकातून जाणवते. आपले जीवन म्हणजे परमेश्वराकडून मिळालेली एक अमूल्य भेट आहे. पण या जीवनामध्ये ज्याने आपल्याला ही सुंदर देणगी दिली त्या परमेश्वरालाच आपण विसरतो आणि निरर्थक बोलण्यात आपले आयुष्य वाया घालवतो. **(क्रमशः)**

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः🙏🙏
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः🙏🙏
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः🙏🙏

त्याग हे यज्ञाचे खरे मर्म आहे

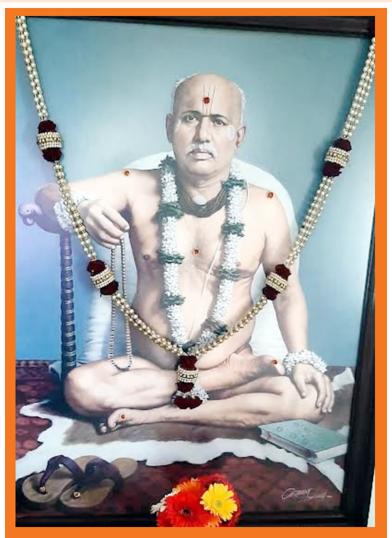

श्री ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

सदाचरणाने राहणाऱ्या माणसाला खर्च कमी लागतो, कारण खऱ्या समाधानाने पोट भरले की अन्नही कमी लागते. मी हे वारंवार सांगतो, कारण सदाचरणाचे, नीतिधर्माचे आचरण, हा परमार्थाच्या इमारतीचा पायाच आहे. पाया भक्कम नसेल तर त्यावरची इमारत जास्त दिवस टिकू शकणार नाही. त्याप्रमाणे नीती जर सांभाळली नाही, तर पुढच्या कर्माचा फारसा उपयोग होत नाही. परस्त्री मातेसमान माना, परद्रव्याची अभिलाषा बाळगू नका आणि परनिंदेला विष्ठा समजून त्याग करा. या तीन गोष्टींना फार सांभाळा. परमार्थाची इमारत या तीन गोष्टींवर उभी करायची आहे. नुसता पाया बांधून ज्याप्रमाणे घरात राहता येत नाही, त्याप्रमाणे पायाशिवाय इमारतही उभी करता येत नाही. 'राम कर्ता' ही भावना ठेवून नामात राहणे, म्हणजे परमार्थरूपी इमारतीत आनंदात राहणेच होय. व्यावहारिक मोठेपणा बाजूला ठेवा आणि देवाला अनन्यभावाने शरण जा. देवाला शरण जाताना सर्व विसरून जा. समजा, एखादा माणूस नाटकात राजाचे काम करीत असला आणि नाटक संपल्यावरही तो घरी घेऊन जर राजासारखे वागू लागला, तर त्याचा सर्व व्यवहार बिघडून जाईल; त्याचप्रमाणे, देवाला शरण जाताना, मी मोठा भक्त, विद्वान्, पैसेवाला ही सर्व नाती विसरून गेले पाहिजे.

कर्माचे फळ आपल्या हातचे नाही म्हणून त्याची काळजी करू नये, हे समजले तरी, काळजी न करणे हे देखील आपल्या हातचे नाही म्हणून आपण काळजी करतोच! यासाठीच भगवंताच्या नामात राहण्याची सवय करा. कर्म करणे यात विशेष नाही. आपल्याला कर्म केल्याशिवाय चैनच पडत नाही. 'कर्म करा' असे गीतेतही सांगितले आहेच. परंतु कर्म केल्याने पाहिजे ते फळ आपल्याला मिळतेच असे नाही; म्हणून भगवंताला स्मरून कर्म करा, आणि मग काय काय होते ते पहा. तेच निष्काम कर्म. भगवंताच्या इच्छेने सर्व घडते आहे ही भावना ठेवून आपले कर्तव्य करणे, हे सर्व गीतेचे सार आहे.

जो समजून त्याग करील त्याला फायदा होईल. नाहीतरी, संन्यास आणि त्याग दोन्ही आपल्याजवळसुद्धा आहेत. भगवंताच्या बाबतीत आपण संन्यासी वृत्ती धारण करतो आणि आपण आपल्या आईबापाला सोडतो असा त्याग करतो ! हे काय कामाचे ? त्याग हे यज्ञाचे खरे मर्म आहे. भगवंताच्या प्राप्तीच्या आड जे जे येते ते ते टाकणे, म्हणजे यज्ञ करणे होय. या यज्ञामध्ये वासनांची आहुती द्यावी. कोणत्याच गोष्टीबद्दल हवे अगर नको असे न वाटणे, हेच वासनांची आहुती दिल्याचे लक्षण आहे.

जेथे वासना संपली तेथेच भगवंताची कृपा झाली.

|| अध्यात्म ||

मधुकर बोरीकर, पुणे

♦चुका♦

काल आमच्या सद्गुरूंच्या मुखातील एक अमृत वचन म्हणजे *कोणत्याही व्यक्तीची कधीही निंदा करू नये कारण निंदा करणाऱ्याच्या घरी पापे चालत येतात. हे वचन मी माझ्या अनेक मित्रांना आणि ग्रुप वर पोस्ट केले होते.

यानंतर यावर प्रतिक्रिया म्हणून माझ्याच एका जिवलग मित्राचा मला संदेश आला की, हे तू माझ्या नातेवाईकाला सांग, कारण तो नेहमी माझी निंदा करत असतो.

तेव्हा मी त्याला अगदी सहजच म्हणालो मित्रा, हे तू मला सांगत असताना तू सुद्धा अप्रत्यक्षपणे त्या तुझ्या नातेवाईकाची निंदाच करीत आहेस. मग पाप तर तुझ्याही घरी चालत येणार.

ही चूक करता कामा नये. जेव्हा जाणीवपूर्वक किंवा अजाणतेपणी आपण चुका करतो, पण त्याचे सुद्धा परिणाम आपल्याला भविष्यात केव्हा ना केव्हातरी भोगावे लागतात. जेव्हा चूक काय असते या विषयावर मी विचार करायला लागलो, तेव्हा माझ्या असे लक्षात आले की, आपल्या मनासारखा जो वागत नाही तो चूक वागतो अशी आपली ठाम धारणा असते. म्हणजे चूक हुडकताना आपण ती नेहमी दुसऱ्याची असते ही आपली ठाम समजूत असते.आपण स्वतःस मात्र नेहमीच आदर्श समजत असतो. अगदीच कोणी तुम्हाला तुमची चूक दाखवून दिलीच, तर तुम्ही त्या व्यक्तीने आधी केलेल्या क्रियेची ती केवळ प्रतिक्रिया होती, असे म्हणून तुमच्या चुकीचे तुम्ही भलावण करता.

क्रमशः...........

सुविचार - प्रकाश

प्रकाश शिवाजी भोंगाळे
मायणी ता खटाव जि सातारा
मो नं 9271686230

♦

मनावर उच्च संस्कार झाले की
कृतीही उच्च दर्जाची होते
अंतर्मनाची ब्रह्मानंदी
एकरूपता झाली की
सर्व अवघड अशक्य कार्य शक्य होते

♦

चांगल्या विचाराने बुद्धीने
मनात चांगल्या इच्छा निर्माण होतात
चांगल्या शब्दाच्या जिभेने
समाजात चांगले मित्र तयार होतात

आरोग्य संजीवनी

खोबरेल तेल

ज्योतिर्मय साहित्य

इतके दिवस नारळाला का वाईट म्हणत होते याबद्दल त्याने खोलात जाऊन तपास करायला सुरुवात केल्यावर त्याला आढळून आले की, सोयाबीन इंडस्ट्रीने जगात पाय रोवण्यासाठी मुद्दाम खोबऱ्याविरुद्ध अपप्रचार करायला सुरुवात केली होती. सगळे जण हार्ट अटॅकला घाबरतात. खोबरेल तेलात स्निग्धांश जास्त असतात व त्याने हार्ट अटॅक येतो, पण सोयाबीनचे पदार्थ खाल्ले तर हृदयविकार कमी होतात असा खोटा प्रचार सुरू केला. झाले. घाबरट लोकांनी हा रिपोर्ट वाचल्यावर नारळाचे पदार्थ खाणे कमी केले. चाणाक्ष सोयाबीन इंडस्ट्रीने स्वतःचे घोडे पुढे दामटले.

ब्रूसने नारळ वापरत असलेल्या देशात जाऊन खोबरेल तेलावर संशोधन केले. खोबऱ्यात असतात ते मेडीयम चैन फॅट्टी ॲसिडस जे शरीराला हितकारक असतात. थायलंड,इंडोनेशिया, फिलिपाइन्स, पॉलिनेशियन देश खोबऱ्यावर जगतात. त्यांच्यात हार्ट अटॅकचे प्रमाण जगापेक्षा खूप कमी आहे. ब्रूसने शोधाअंती खोबऱ्यामुळे हार्ट अटॅक येत नाही असे विधान केले.

१९९९ साली त्याने कोकोनट ऑइल मीराकल या नावाचे पुस्तक स्वतःच प्रसिद्ध केले. ते वाचून डॉ. मेरी न्यूपोर्ट हिने २००८ साली अल्झायमरच्या रोग्यांमध्ये कोकोनट ऑइलचा उपयोग करून पाहिला. फरक बघून तीदेखील चकीत झाली. इंटरनेटमुळे तो रिपोर्ट जगभर पसरला.

यू ट्यूबवर डॉक्टर हेल्दी फूडसाठी नारळाचे दूध कसे बिनधास्तपणे वापरावे याच्या रोज नव्या रेसिपीज देतात.

माझ्या आजीच्या बटव्यात जगातल्या सगळ्या व्याधींवर अक्सर इलाज म्हणून एकच औषध होते ते म्हणजे खोबरेल तेल.

परीक्षा आली की डोकं थंड राहावे म्हणून ती माझ्या डोक्यावर खोबरेल तेल थापटायची, केस काळे राहावेत म्हणून आंघोळीच्या आधी डोक्याला खोबरल तेलाचा मसाज करायची, कातडीत चरबी होऊ नये म्हणून अंगाला खोबरेल तेल चोळायची, कान दुखला तर कानात गरम खोबरेल तेलाची धार सोडायची

सर्दी झाली, डोके खाली करून नाकात गरम खोबरेल तेलाचे थेंब घालायची.

ती जेव्हा ९५ व्या वर्षी गेली तेव्हा डोक्यावरचे सगळे केस शाबूत होते व काळे होते.

सध्या माझी हॉर्वर्ड विद्यापीठातली हुशार मुलगी अदिती नियमितपणे खोबरेल तेल वापरते. पणजी सारखे डोक्याला अंगाला तर लावतेच, पण ब्रूसने सांगितल्याप्रमाणे रोज तीन चमचे तेल पिते. खोबरेल तेलात जेवण करते. खोबरेल तेलावर वाढूनही मी त्याचा वापर थांबवला म्हणून माझी कीव करते. कोकोनट गुरू डॉ. ब्रूसच्या अथक प्रयत्नांनी अमेरिकेतही कोकोनट ऑईल खूप लोकप्रिय होत आहे. आता मी ही न बिचकता वाटी वाटी सोलकढी पिते. आमट्या, उसळी, कालवणांना नारळाचे वाटण घालते. कोकोनट ऑइल अँटी एजिंग असल्याचे रोज नवनवे रिपोर्ट बाहेर येत आहेत.

खूपच माहितीप्रद ,ऊपयुक्त लेख वाटल्याने फॉरवर्ड केला आहे.

***

संकलन –
डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क – ९२ ७१ ६६९ ६६९

लघु बोधकथा

🌹जिद्द

प्राचीनकाळी आश्रमात शिक्षण दिले जाई. शिष्यांना गुरुजीची सेवा करावी लागे, वेळप्रसंगी गुरुजी शिष्यांना शिक्षा करीत.असेच एकदा शिष्यांनी योग्य पाठांतर केले नाही म्हणून गुरुजी त्यांना छड्या मारीत होते.शिष्य छड्या खाऊन मुकाट्याने खाली बसत.एवढ्यात एका शिष्यांने हात वर केला.गुरुजी चमकले व म्हणाले “अरे तुझ्या हातावर विद्येची रेषाच नाही, तुला मारुन काय उपयोग.” शिष्याला मोठा अपमान वाटला.त्याने मनोमन ठरविले “मी माझ्या हातावर विद्येची रेषा खेचून आणेल.”त्याने अपार कष्ट घेऊन विद्या सपांदन केली.एवढेच नव्हे तर तो एक महानव्याकरणकार झाला.तो म्हणजेच संस्कृतचा महान व्याकरणकार 'पाणिनी' !

■ तात्पर्य :- ज्ञान मिळवण्यासाठी स्वत: चिंतन, मनन, अभ्यास व अपार कष्ट् करावे लागतात.

🌹शक्तीपेक्षा युक्ती श्रेष्ठ

एक शेतकरी आपल्या शेतात मध तयार करीत असे. एकदा एका अस्वल कुंपण तोडून शेतात आले व पोळ्यातील मधा खाऊ लागले.त्याचबरोबर पोळ्यातील मधमाश्यांनी एकदम हल्ला चढविला पण अस्वलाची कातडी जाड असल्याने मधमाश्याचे काही चालले नाही. नंतर मधमाश्यांनी युक्ती लढवून त्याच्या नाकावर आणि डोळ्यावर हल्ला केला, त्यामुळे अस्वलाला खाज सुटली त्रासून तो आपले नाक व डोळे ओरबाडू लागला.आणि त्याचेच नखांनी तो रक्तबंबाळ झाला.

■ तात्पर्य :- शक्तीपेक्षा युक्ती श्रेष्ठ.

स्मृती परांड्याच्या

ज्योतिर्मय साहित्य

आडीच वर्षांची शासकीय सेवा पूर्ण करून डिसेंबर १९७९ मध्ये पद्मश्री गोपाळरत्न डॉ. मणीभाई देसाई यांच्या भारतीय कृषी उद्योग प्रतिष्ठान या संस्थेत रुजू झालो. उरुळी कांचन, पुणे येथे दीड महिन्यांचे तांत्रिक प्रशिक्षण पूर्ण केल्यानंतर फेब्रुवारी १९८० च्या २३ तारखेला बार्शी मार्गे परांडा, जि. धाराशिव येथे रुजू झालो. त्या वेळी बार्शी येथील सुलाखे कॉलेजच्या भव्य प्रांगणात ५४ वे मराठी साहित्य संमेलन सुरू होते. संमेलनाचे अध्यक्ष श्री.गं. बा.सरदार होते. सायंकाळी सुमारे साडेसातच्या सुमारास मी परांडा येथे पोहोचलो.

पुण्याहून ६ ७ तासांचा प्रवास करून पोहोचल्या मुळे भूक लागली होती. खानावळी बाबत चौकशी केली असता जवळच नावाची पाटी नसलेले एक हॉटेल दिसले. जेवणाची ऑर्डर देताच वेटरने ''आपको कोनसा खाना चाईए ? यहाँ दस नंबर मिलता है!'' असे सांगितले. थोडा मी गोंधळून काही उत्तर न देता तेथून निघालो आणि दुसरी शाकाहारी खानावळ शोधली. त्यानंतर तेथील कार्यरत डॉ. कृष्णकुमार देवेगौडा यांच्या वास्तव्याच्या ठिकाणीमंगळवार पेठेतील श्री.राशिनकर यांच्या घरी पोहोचलो.

त्या काळात त्यांचे व त्यांच्या नंतर माझे सहाय्यक श्री.भास्करराव शेळके डी.एड. झालेले, प्रामाणिक व कष्टाळूयांचा सहवास लाभला. बालवयात त्यांना पितृ वियोग झाल्यामुळे प्रतिकूल परिस्थिती चा संघर्ष त्यांना करावा लागला. वैधव्य प्राप्त झालेली मातोश्री व दोन लहान भावंडांची जबाबदारी आल्यामुळे अनुभवातून स्वभावा ची परिपक्वता येत गेली. डि.एड. असल्याने पुढे त्यांनी शिक्षण विभाग, जि.प. धाराशिव येथे सहशिक्षक म्हणून कार्य केले आणि सेवा निवृत्तीपूर्व काळात मुख्याध्यापक व ''आदर्श शिक्षक'' सन्मानित झाले. बालवयातच परिस्थितीचे घाव सहन करावे लागले होते. पाषाणातून सुंदर मुर्ती घडवाची असेल तर टाकीचे घाव सहन करावे लागतात! आज भास्करराव शेळके गुरुजींचे चिरंजीव संदिप व स्नूषा दाम्पत्य न्यायालयात विधीज्ञ आहेत.

परांड्या तील वास्तव्यात स्व. शशिबाबा, स्व.हातोळकर काका आणि दीपक हतोळकर यांच्या कुटुंबासोबत जणू आपल्याच नातेवाईकां मध्ये राहत असल्याचा अनुभव मिळाला. हातोळकर काका कांही वर्षापुर्वी न्यायालयातून सेवानिवृत्त झाले होते. त्यांच्या सेवा काळातील अनुभव कथा ऐकताना खूप काही शिकायला मिळाले. मी परांडा येथे येण्या पूर्वीच्या काळात हातोळकर मावशीचे निधन झाले होते, पण त्यांच्या प्रेमळ स्वभावाने निर्माण झालेली त्यांची स्नेह शृंखला जाणवत असे. माझे लातूर कार्यालयातील पारदर्शी, तत्वचिंतक, अभ्यासू, वरिष्ठ अधिकारी तथा आदर्श मार्गदर्शक डॉ. व्हि.बी. हातोळकर यांचा परिवार होता. मंगळवार पेठेतील जवळच चैतन्य बंधू, रणभोर बंधू, अशोक मिस्त्री इ. यांच्या सारख्या जिवलग मित्रांचा सहवास लाभला. आमचे संकरित गो-पैदास केंद्र हे श्री. काळे आप्पा वकील यांच्या जागेत होते. तेथे जाताना वाटेतच भुईकोट स्वरूपातील परांडा किल्ला दिसायचा. परांडा किल्ला शहराच्या मध्यभागी वसलेला आहे. इतिहासात त्याला महत्त्वाचे स्थान आहे.

बहामनी राजवटीत पुढे मुगल, निजामशाही, आदिलशाही अशा विविध सत्तांच्या ताब्यात हा किल्ला गेला. लष्करी वास्तुकला व भारतिय पुरातन स्थापत्य शास्त्राचा उत्कृष्ट नमुना असलेल्या या किल्ल्या भोवती खोल खंदक आहे, ज्यामुळे तो जिंकणे शत्रूस किल्ला सर करणे कठीण जात असेल असे आज जाणवते. कल्याणी च्या मरहाटा चालुक्य काळात हि महत्वाचा परगणा होता. बहामनी राजवट इ.स.१५९९ कालावधीत सुलतान महमुद गवान च्या नियंत्रणात किल्ल्याचे बांधकाम झाले होते. त्याच काळात मुगल सैन्याचा हरविण्यात यशस्वी ठरले. हा किल्ला कांही काळा साठी श्री शहाजीराजे महराजां च्या ताब्यात होता.परांडा किल्ला हैद्राबाद मुक्ती संघर्षा पर्यंत निजाम राजवटीत होता. हा किल्ला सुप्रसिध्द मुलूख मैदान तोफे साठी प्रसिध्द होता. पण आदिलशहाच्या सरदारांनी ही मुलूख मैदान तोफ विजापूर येथे हलवली. सध्या अजदापईकर तोफ किल्ल्याच्या बुरुजावर आहे!

किल्ल्यात प्रचिन महादेव मंदिर, नृसिंह मंदिर आणि एक मशिद आहे. तसेच पाच फूट उंचीची, सहा हातांची नृत्यमुद्रेतील श्रीगणेश मूर्ती विशेष आकर्षण नाही संस्कृती व कलेची जणू साक्षीदारच आहे! अष्टकोनी विहीर, तसेच इतर प्राचीन अवशेष किल्ल्याच्या वैभवाची साक्ष देतात.

सीना नदीच्या काळी सुपीक खोर्यातील हा परिसर टाळकी ज्वारीच्या उत्पादना साठी ही सुप्रसिद्ध आहे.

जागृत ठेवावे आपले मस्तक नित्य एक वाचावे पुस्तक

मित्रांनो, काल २३ एप्रिल म्हणजे जागतिक पुस्तक दिन होता.

जगप्रसिद्ध साहित्यिक विल्यम शेक्सपिअर यांचा जन्मदिवस आणि मृत्यू दिवस ही २३ एप्रिल आहे. या निमित्ताने त्यांची आठवण म्हणून, आणि जगात वाचन संस्कृती वाढावी, पुस्तके वाचायला लिहायला प्रोत्साहन मिळावे म्हणून युनेस्कोने १९९५ या वर्षी २३ एप्रिल हा दिवस जागतिक पुस्तक दिन म्हणून घोषित केला. लोकांनी पुस्तकाबद्दल जागृत व्हावे, चांगले वाचक निर्माण व्हावेत, या जगात चांगल्या विचारांची पेरणी सतत होत रहावी यासाठी हा त्यांचा अट्टाहास होता.

मला एकदा माझ्या मित्राचा फोन आला आणि तो म्हणाला, काय करतो आहेस? मी म्हणालो, वाचन तेंव्हा तो म्हणाला, का रे, गिरीश तू नेहमी काही ना काही वाचतच असतो? तेंव्हा त्याला मी म्हणालो अरे मित्रा, वाचत असतो म्हणून तर वेगवेगळ्या अडचणीतून वाचत असतो, बाहेर पडत असतो. कारण आपल्या आयुष्यात समोर येणाऱ्या अनेक आंगतुक प्रश्नांना सामोरे कसे जायचे? याचं उत्तर पुस्तकात मिळतं आणि मग मी त्याला पुढे म्हणालो,जसे आपल्याला जीवनात जगण्यासाठी अन्न लागतं, तसे पुस्तक हे जीवनात जगणं शिकवतं, आणि असं म्हणतात की वाचाल तर वाचाल अर्थात मित्रा, वाचन केल्याने आपले ज्ञान वृद्धिंगत होते, पुस्तक वाचन आपल्याला जीवन जगणं शिकविते, आपले जगणं समृद्ध करते, म्हणून प्रत्येकाने चांगली पुस्तके वाचण्याचा निग्रह केला पाहिजे, तू ही वाचायला सुरु कर.

जुन्या काळातील काही महतींनी खुप छान छान विचारांची पुस्तके लिहिली आहेत, काहींनी अशी जूनी खुप पुस्तके जतन करून ठेवली आहेत. अशी जूनी पुस्तके वाचली की आपल्याला भूतकाळात, अगदी प्राचीन काळातही नेऊन सोडतात, इतिहासात डोकावण्याची संधी प्राप्त करून देतात. आजकाल काळ खूप पुढे गेला आहे, नवीन नवीन शोध यंत्रे, फेसबुक, इंटरनेट, इंस्टाग्राम, व्हॉट्सॲप यामुळे मानवी जीवन जगणं सहज आणि सोपं झालं आहे पण जुनी पुस्तके वाचली की की जुन्या काळातील काही लोकांनी जगण्यासाठी किती संघर्ष केला आहे ? याची माहिती होते.

खरं तर कायदे बदलतात, जुने कायदे रद्द होऊन मरतात पण पुस्तके जरी नवीन नवीन आली, येत राहिली तरी जुनी पुस्तके कधीच मरत नाहीत. वेगवेगळी पुस्तकं वाचनाच्या दुनियेत जो रममाण होतो त्याला जीवन चांगल्या पद्धतीने जगण्याची कला आत्मसात होते. काही पुस्तके इतकी वाचनीय असतात की ती मनात कायम घर करून राहतात. खरं तर पुस्तकात जीव नसतो पण तरीही ती जिवंत असतात आणि ज्यांच्या जिवंतपणात खऱ्या अर्थाने जान नाही, त्यांनी वाचनीय, जीवन मार्गदर्शक पुस्तके वाचली की त्यांच्या मनात नवचैतन्य निर्माण होऊन जीवनाचा, जगण्याचा अर्थ उमगायला लागतो.

पुस्तकांना चव नसते पण जी लोक चांगली पुस्तके चवीने वाचतात, त्याचं जीवन कधीच बेचव होऊ शकत नाही. पुस्तकात लेखकाचे विचार, भावना, काहींचे अनुभव, काहींचा जीवन संघर्ष, काहींच्या अचाट कल्पना शक्तीची प्रचिती येते. त्यामुळे जी पुस्तके खुप नावाजली गेली ती वेळ काढून अवश्य वाचली पाहिजेत.

चांगली पुस्तके आणि चांगली मित्र यांची निवड ज्यांना करता आली त्यांचे आयुष्य जणू एक सुंदर फुललेली सुगंधी बाग होते, आयुष्यात कायम सुगंध दरवळत ठेवण्यासाठी, म्हणून मी शेवटी एवढेच म्हणेन, जागृत ठेवावे आपले मस्तक नित्य एक वाचावे पुस्तक

म्युच्युअल फंड ऑनलाईन

विनोद शिराळकर 9325383999

♦ एसआयएफ – नव्या पिढीचे म्युच्युअल फंड

म्युच्युअल फंडांची एक नवीन श्रेणी सुरू करण्यात आली आहे: एसआयएफ (स्पेशलाइज्ड इन्व्हेस्टमेंट फंड).
♦ या फंडांमध्ये विशेष काय आहे?
♦ या वैशिष्ट्यामुळे म्युच्युअल फंडांमध्ये काय फरक पडेल?
चला, टप्प्याटप्प्याने जाणून घेऊया.
म्युच्युअल फंडांना त्यांच्या पोर्टफोलिओचे हेजिंग करण्यासाठी डेरिव्हेटिव्ह्ज मार्केटमध्ये गुंतवणूक करण्याची परवानगी आहे. तथापि, अतिरिक्त परतावा मिळवण्यासाठी त्यांना नेकेड पोझिशन्स घेण्याची परवानगी नाही – हे तुम्हाला आधीच माहीत आहे.
आता, एसआयएफमध्ये, त्यांना नेकेड पोझिशन्ससोबतच लाँग आणि शॉर्ट पोझिशन्स घेण्याची परवानगी आहे.
हा तो महत्त्वाचा फरक आहे जो एसआयएफला पारंपरिक म्युच्युअल फंडांपेक्षा वेगळे ठरवतो.
आणखी एक महत्त्वाचा फरक म्हणजे गुंतवणुकीसाठीची तिकीट साईज.
तुम्हाला माहीत आहे की, म्युच्युअल फंडांमध्ये तुम्ही एक रकमी किमान ₹5,000 गुंतवू शकता.
एसआयएफमध्ये, किमान तिकीट साईज ₹10,00,000 (दहा लाख) आहे.
थोडक्यात, एसआयएफ = म्युच्युअल फंड + डेरिव्हेटिव्ह्ज.
डेरिव्हेटिव्ह्जमुळे म्युच्युअल फंड पोर्टफोलिओला प्रभावीपणे मिळणारी गोष्ट म्हणजे उत्तम जोखीम समायोजन आणि बाजारात स्थिरता असताना किंवा घसरण होत असतानाही परतावा मिळवण्याची क्षमता.
त्यामुळे मी म्हणेन: म्युच्युअल फंड चांगले आहेत, आणि एसआयएफ (SIFs) कदाचित त्याहूनही चांगले असू शकतात.

शालेय मुलांसाठी कौशल्ये विकास कार्यक्रम

ज्योतिर्मय साहित्य

बालेवाडी,पूणे – काल श्री.बाबूराव गेणूजी बालवडकर प्राथमिक शाळा, (मनपा शाळा क्र.१२१) बालेवाडी येथे कौशल्य विकास कार्यशाळे बाबत विशेष बैठकीचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील कार्यक्रम श्रीभगवती सेवा आश्रम, जीवन कौशल्ये विकास, बाणेर व चैतन्य सॉप्टवेअर टेक्नॉलॉजीस, डेक्कन, पूणे यांच्या संयुक्तरीत्या राबवण्यात येणार आहे. शाळेच्या मूख्याध्यापिका सौ.सूकेशिनी मोरे मॅडम यांच्या अध्यक्षतेखाली सि.एस.टी.कौशल्ये विकास चे श्री. संजय देशपांडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली बैठक संपन्न झाली. शालेय विद्यार्थ्या मध्ये ज्ञाना बरोबरच दैनंदिन जीवनात आवश्यक असलेले तांत्रिक ज्ञान गरजेचे असते. या कार्यक्रमात वीजतंत्रज्ञान, प्लबिंग, सुतारकाम, रेबोटिक तंत्र, इलेक्ट्रॉनिक रिमोट खेळणी तंत्र गार्डनिंग, मूलींसाठी मेंहदी डिझाईनिंग, रांगोळी, फॅशन फॅब्रिक्स, ज्वेलरी डिझाईनिंग, कार्पेटींग इत्यादी कौशल्याच्या तंत्रज्ञाना अंतर्भाव आहे. या शाळेत कौशल्ये विकास वर्गाचे प्रायोजक प्रसिध्द उद्योजक तथा समाजसेवक श्री. अशोकजी करवा व श्री. सूशिलजी अग्रवाल लाभले आहेत. कार्यक्रमास शालेय व्यवस्थापन समितीच्या प्रा. सुपर्णा सरदेसाई, जगदिशजी झंवर, गीरीधर राठी, विष्णू नराम, डॉ.श्याम कुलकर्णी, प्रकाशदादा बोकील उपस्थित होते.

वस्तू वस्तू जपून ठेव...

♦ रक्तचंदन बाहुली

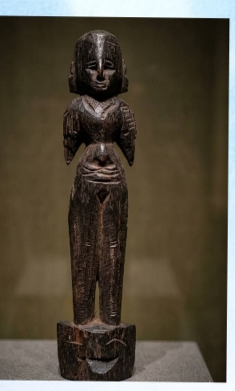

काही दिवसापूर्वी रस्त्याने चालत असताना, एक मुलगी लंगडत चालताना दिसली. तिला विचारले असता, पाय मुरगळला आहे आणि डॉ. कडे जात आहे असे समजले. मग मला आठवले आमच्या लहानपणी असे काही दुखणे झाले की, आजी घरीच एक लेप लावायची. आणि त्यातील औषधे मी प्रथमोपचार म्हणून जपली आहेत. आणि त्याचा वापरही चालू असतो. तर आता त्यातील एक महत्वाची वस्तू म्हणजे "रक्तचंदन बाहुली". मला आठवते माझ्याकडे खेळण्यातील अशीच लाकडी बाहुली ठकी होती. आणि तिच्याशी खेळण्यात खूप मजा वाटायची. किती दिवस मला या दोन्हीतला फरक कळत नव्हता. आणि आजीने ही रक्तचंदनाची बाहुली उगाळली, की माझ्या बाहुलीचे पाय सहाणेवर घासून झीजवले म्हणून मी रडत असे. मग आजी मला दोन्ही बाहुल्या दाखवून तुझी ठकी सुखरूप आहे. हे समजावत असे. मला वाटते बऱ्याच जणांना ही औषधी बाहुली परिचित नसेल.

'रक्तचंदनाची बाहुली' म्हणजे विसरला गेलेला आजीच्या बटव्यातील 'घरगुती डॉक्टर'! आजच्या काळात छोटी जखम झाली किंवा मुकामार लागला की आपण लगेच मलम किंवा पेनकिलरकडे वळतो. पण ६-७ दशकांपूर्वी प्रत्येक घरात एक हक्काचा 'वैद्य' असायचा, तो म्हणजे 'रक्तचंदनाची बाहुली'. माझ्या घरी ही बाहुली माझ्या पणजीच्या काळापासून, म्हणजे तब्बल १२० वर्षांपासून जपलेली आहे!

हे रक्तचंदन म्हणजे नक्की काय? तर याचे शास्त्रीय नाव 'टेरोकार्पस सॅन्टलिनस' असे आहे. हे केवळ दक्षिण भारतात मुख्यतः आंध्र प्रदेशातील शेषचलम डोंगररांगात आढळणारे दुर्मिळ झाड आहे.

पांढरे चंदन सुवासिक असते, पण रक्तचंदनाला अजिबात सुगंध नसतो.हे लाकूड इतके वजनदार आणि घन असते की पाण्याचा तांब्या भरून त्यात लाकूड टाकले तर ते बुडते. जे लाकूड पाण्यात बुडते, तेच अस्सल रक्तचंदन !

रक्तचंदनाच्या बाहुलीचे औषधी उपयोग अनेक आहेत. रक्तचंदन हे आयुर्वेदानुसार 'शीत' (थंड) आणि 'दाहशामक' गुणांचे असते. याचे उपयोगही अनेक आहेत.

क्रमश:........

ओळख साहित्यिकांची

सविता सुनील कारंजकर, सातारा

♦ शिक्षण - बीएससी डीएम एलटी, एम ए मराठी व योगशास्त्र, डिप्लोमा इन जर्नालिझम
♦ स्तंभलेखन - दै प्रभात - असं का? या बाल जिज्ञासा या विषयावर लेख माला सुरू (साप्ताहिक सदर)
♦ दै सत्य सह्याद्री - हिंदी मराठी चित्रपट गाणी रसग्रहण साप्ताहिक सदर
♦ ज्योतिर्मय या साहित्य ई दैनिकात वेगवेगळ्या विषयावर लेखन
♦ विविध वर्तमानपत्रात पुस्तक परिचय, परीक्षणे
व्यावसायिक सूत्रसंचालन आणि व्यावसायिक मुद्रितशोधक.
♦ सातारा आकाशवाणी केंद्रावर उदघोषक म्हणून कार्यरत
♦ चौघीजणी समूहाच्या वतीने
शांता शेळके, इंदिरा संत, भा.रा.तांबे, ना. धों. महानोर यांच्या कविता आणि गाण्यांवर आधारित कार्यक्रम तसेच पर्जन्य सूक्त आणि निसर्गसूक्त या दोन कार्यक्रमांच्या माध्यमातून कविता आणि गाण्यांचा कार्यक्रम. या कार्यक्रमात संहितालेखन आणि सूत्र निवेदन मी करते.
♦ ९९ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या कविकट्ट्याची मुख्य समन्वयक म्हणून जबाबदारी पार पाडली आहे, तसेच या संमेलनाच्या स्मरणिकेचे मुद्रित शोधन केलं आहे
♦ योगविद्या धाम सातारा संस्थेच्या सचिव पदी कार्यरत.
♦ या संस्थेच्या माध्यमातून योग प्रचार व प्रसार
एम ए योगशास्त्र महाविद्यालयात व्याख्याती.
♦ जरा हटके या झी २४ तास वरील कार्यक्रमात कोणतंही गाणं उलट शब्दक्रमाने गाणं या कौशल्यावर आधारित अर्ध्या तासाचा कार्यक्रम झालाय (दि.१०/३/२०१० रोजी)
♦ वेगवेगळ्या हिंदी मराठी गाण्यांच्या कार्यक्रमाचं सूत्रसंचालन
♦ कर्मयोग आणि भक्तीयोग या विषयावर व्याख्यान.
♦ सविता सुनील कारंजकर, सातारा मो. +91 99228 14183

♦ याला जीवन ऐसे नाव

आपण जन्माला एकटे येतअसतो. जन्मभर जे कर्म करतो, त्याचेच चटके बसत असतात फक्त ते आपणास समजणं महत्वाचं. किंवा एखाद्या व्यक्तीने सांगायला हवं, जाताना मात्र सर्वाचे होऊन जाण्यातच खरी मजा आहे हेच आपले साधूसंत यांनी सांगून ठेवले आहे, उदाहरण म्हणून महाभारतातील अर्जुन दुर्योधनाचे गुरू एकच, पण एक सुखी, तर दुसरा दुःखी, हे घेता येईल. अनेक अडचणी दुःखे आहे, पण चेहर्यावर आपण मात्र हास्य निर्माण करून मी आयुष्यात सुखी आहे हे दाखवतो हेच जगणं. हिच जगरहाटी व रीत आहे. दुःखाची अजब तह्रा आहे, त्याला सहन करणारीच लोकं जास्त आवडतात! माणसाच्या दुःखाचे कारण म्हणजे त्याने केलेली सुखाची अपेक्षा असते. दुसर्याच्या दारी सुखाचे झाड लावले की, आनंदाची फुले आपल्या दारात पडतात, ही खुणगाठ माणसाने मनासी बांधावी चांगले कार्य हा पुण्याचा ठेवा व मार्ग आहे. आपण उच्च शिक्षण घेतले म्हणजे खूपच हुशार व चतूर झालो, असे म्हणता येते का?तर याचे ऊत्तर नाही असेच आहे, कारण पुस्तकी ज्ञानाबरोबर तुम्ही समाजात, घरात कसे वागतात, बोलताना समोरच्याला आदर देणे या गोष्टी आपण समाजातचा घटक म्हणून समजणे व तसे आचरण करणे, तसे वागणे गरजेचे आहे! याला जीवन ऐसे नाव आहे! हेच सुखदुःखाचे तरंग.. पाण्याच्या लाटाबरोबर किंवा पुराबरोबर जसे सर्व वाहून जाते, तशी परिस्थिती बदलते तसे हे तरंग वाहत जातात, बदलत जातात.. आज एवढे पुरे. गुड डे, व्हेरी गूड़ मार्निंग, काळजी घ्या, स्वस्थ राहा मस्त राहा.

ऑनलाईन औषधोपचार

आता सर्वकाही झाले आहे ऑनलाईन मग आजारपणात पण घरबसल्या औषधोपचार घ्या, कुठेही जाण्याची गरज नाही, वेळ व पैसा वाचवा 100 % खात्रीशीर इलाज, गुप्तरोग, शारीरिक थकवा, बऱ्याच गोष्टी कोणालाही सांगण्यास लाज वाटते अशा वेळेस फक्त फोनवर तुम्ही तुमचा आजार सांगू शकता व त्यावर आयुर्वेदिक पद्धतीने हमाखास उपाय केला जाईल, पोस्टाने औषधं पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्य डॉ. शेख ए एच, 37 वर्षाचा अनुभव, 200 पेक्षा अधिक पुरस्कार प्राप्त, 2 लाखांपेक्षा अधिक विविध लैंगिक समस्यग्रस्त रुग्णांवर यशस्वी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनररी डॉक्टरेटच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केलेले आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, ओयासिक बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुज-हू-इन एशिया रेकॉर्डस् मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे. सेक्स विषयक कोणताही प्रॉब्लेम असो फक्त एकदा फोन करा व मार्गदर्शन घ्या. व तुमचे प्रश्न सोडवा.

Dr Shaikh A H - 98606 99906

आईवडील कधीच "रिटायर्ड" होत नाहीत

ज्योतिर्मय साहित्य

सकाळचा चहा नाश्ता झाला. सरू काकु आणि त्यांची मोठी सुन घरातली कामं आवरू लागल्या. आणि तिकडे सुधीर काका चहा नाश्ता करून दिवाणवर मस्त आराम झोप घेत होते. कामं आवरून झाली. काकु तयार होऊन पर्स, पिशव्या घेऊन बाहेर आल्या. काकांना झोपलेलं पाहून काकु डोक्याला हात लावल्या. काकांजवळ जाऊन काकांना उठवलं. ''आहो! आहो! काय हे? चहा नाश्ता करून तुम्ही झोप काढताय. आहो, सकाळचे साडे नऊ वाजतायत. चला चला उठा पटकन. मार्केटला जायचंय. उठा उठा''. काका उठले आणि काकूंना म्हणाले, ''अगं सरू. तूझ्या माहितीस्तव सांगतो. निट ऐक बरं का. मी आता रिटायर्ड झालो. ऐकू आलं का. चल जा. तुझी तु कामं कर. मला आराम करू देत''.

काकांचं बोलणं ऐकून काकूच्या डोळ्यात पाणी आलं. काकु शांतपणे काकांजवळ बसल्या. म्हणाल्या ''आहो, ऐकाना. निट ऐका हं. तुम्ही म्हणालात कि मी आता रिटायर्ड झालो. हो. खरंय पण तुम्ही ना तुमच्या ऑफिस मधून, ऑफिसातील कामातून, ऑफिसमधल्या कपाटातील, टेबलावरील फाईली मधून, ऑफिसच्या त्या चार भिंतीतून रिटायर्ड झालात. आता परत आयुष्यात कधीच तुम्हाला ऑफिसातलं काम करावं लागणार नाही. आहो, ऑफिसची जबाबदारी संपली हो आता. पण, हा आपला संसार, घरदार, कुटुंब, आपली मुलं, सुना, नातवंडं, गोतवाळा. या सगळ्या जबाबदारीतुन आपण कधीच रिटायर्ड होऊ शकत नाही. कारण, आपल्या दोघांच्या खांद्यावर ही सगळी जबाबदारी आहे.

आणि ती आपल्यालाच पार पाडायची आहे. आपल्या तीन मुली. आपण असेपर्यंत त्यांचं माहेरपण आपल्यालाच गाजवायचं आहे. पोराने जागा घेतली. घराचं बांधकाम आहे. सुनेचं दुसरं बाळंतपण आहे, तिच्या डोहाळ जेवणाची तयारी, परत आपली लेक बाळंत- पणासाठी येणार आहे. लेकीचं बाळंतपण, मोठा नातु शाळेत आहे, त्याला शाळेत नेणं-आणनं हे तुम्हीच तर पाहता ना. लहान्या मुलासाठी स्थळ पाहायचंय, त्याचं लग्न करायचं आहे, त्याचा संसार मांडून द्यायचा आहे, सोहमला त्याचं ऑफिस. आता तो या सगळ्या गोष्टींकडे लक्ष देऊ शकेल का?. आहो, हे सगळं आपल्यालाच पाहायचं तर आहेच. पण ही आपलीच जबाबदारी आहे. घरातील मीठ मिर्च्यापासून ते अगदी दारात येणाऱ्या सोयऱ्या-धायऱ्यांपर्यंत आपल्यालाच पाहायचं आहे. कारण, आपण आईवडील आहोत. आणि ही आईवडिलांचीच जबाबदारी असते. मग हे सगळं आपल्यालाच पाहावं लागणार आहे कि नाही. इतक्या सगळ्या जबाबदाऱ्या आहेत. आणि तुम्ही म्हणताय कि, रिटायर्ड झालो''. ''सरू, मी रिटायर्ड झालो. असं म्हणून मी मोकळा झालो.

✍ सौ. मनीषा सोन्नेकर/सोनकांबळे
देगलूर. 9960028899

पण खरं बोललीस तु. आईवडील कधीच रिटायर्ड होत नाहीत. मला नोकरी लागली, मी नोकरी केली. पण नोकरी आयुष्यात कांही काळच असते. कांही काळानंतर ती संपते. पण आईवडिलांच्या जबाबदारिंचं असं नसतं. जबाबदारी ही सदैव चालत असते. जबाबदारिंमध्ये कसलं आलंय रिटायर्डपण. सरू, जेव्हा आपला श्वास थांबेल ना तेव्हाच आपण रिटायर्ड होऊ. जोपर्यंत हातपाय हालतात तोपर्यंत आईवडील म्हणून आपण आणि आपल्या जबाबदाऱ्या अविरत चालतंच राहतील. चल, कुठे जायचंय?''. सरू काकूंनी भली मोठी यादी काढली. ''हे पहा. ही घरातील सामानाची यादी. तांदुळ, गहू, ज्वारी, डाळी, तेल, साबन, मसाले, तूप. आणि हो तु जास्तीचं आणावं लागेल बरं. हे झालं घरचं. आणि ही डोहाळ जेवणाच्या सामानाची यादी. ही आहेराची यादी आणि ही यादी आपल्या शोनुल्या नातवाची. आणि ही यादी सुनबाईच्या मेकअपची.

दोघांनी बाजारात जाऊन सगळी खरेदी केली. सगळं आणलं. संध्याकाळची जेवणं झाली. सोहम हळुच म्हणाला, ''बाबा, आहो प्लॉटसाठी दिड लाख कमी पडतायत. बाबा, चार एक दिवसात पैशाची व्यवस्था कराल का?. ''अरे त्यात काय. उद्याच व्यवस्था करतो पैशाची. टेन्शन नको घेऊ. तु आरामात जेवण कर. काकु म्हणाल्या, ''आहो, घरातल्या कामाचा ताण नका घेऊ. शेवटची बिशी मी घेणार आहे. बिशीचे तीस एक हजार येतील. त्या पैशांमध्ये डोहाळ जेवण, दोन बाळंतपण सगळा खर्च अगदी व्यवस्थित होईल. तुम्ही दिड लाखाची व्यवस्था करा. म्हणत काकूंनी सगळे दागिने काकांसमोर आणून ठेवले. सुनेचं डोहाळ जेवण छान पार पडलं. पाहुण्या - राऊळ्यांनी काका काकूंचं भरभरून कौतुक केलं. सुनेचं डोहाळ जेवण, बाळंतपण अगदी छान पार पडलं. लेक आली. लेकीचं बाळंतपण छान पार पडलं. प्लॉटचं काम झालं, घर बांधकाम सुरुवात झालं, छोट्या मुलाचं लग्न झालं. त्याचा संसार सुरु झाला.

रिटायर्ड हा शब्द फक्त कामासाठी आहे. कारण आईवडील नोकरीतून रिटायर्ड होतात. मुलाबाळांच्या जबाबदारीतुन कधीच रिटायर्ड होत नाहीत. आईवडिलांवर घरातील अगणित जबाबदाऱ्या असतात.

आईवडील मुलांना ती प्रत्येक गोष्ट देतात जी मुलांना हवी असते. खरंच किती जबाबदाऱ्या असतात आईवडिलांवर. आणि त्या जबाबदाऱ्या पार पाडत असताना त्या थकलेल्या शरीरात शक्ती वा त्राण कसा येतो. आईवडिलंच जाणो. मुलं, त्यांचं शिक्षण, नोकरी, त्यांची लग्न, त्यांचा संसार, मुलबाळ. या सर्व गोष्टींमधली सगळी जबाबदारी आईवडील पार पाडतात. सगळ्या जबाबदारिंचं ओझं एकटे आईवडिल पेलत असतात. कारण संसारातील जबाबदाऱ्या त्यांना कधीच थकुही देत नाहीत आणि रिटायर्डही होऊ देत नाहीत. खरंच, घराच्या, मुलांच्या जबाबदारीतुन आईवडील कधीच रिटायर्ड होत नाहीत.

मराठी शाळाच दर्जेदार

ज्योतिर्मय साहित्य

मार्च, एप्रिल महिन्यांमध्ये परीक्षा संपल्या की, विद्यार्थी निर्धास्त होतात कारण पुढील दीड दोन महिने त्यांच्यासाठी सुट्टीचे असतात. पण याच दोन महिन्यात पालकांना वेध लागतात ते आपल्या पाल्यांच्या पुढील शिक्षणाच्या प्रवेशाचे. दाखलपात्र विद्यार्थ्यांचे पालक म्हणजे ज्यांचे पाल्य पहिलीत दाखल होणार आहेत अशा पालकांमध्ये तर मोठा संभ्रम असतो. आपल्या पाल्यांना मराठी शाळेत दाखल करायचे की इंग्रजी शाळेत दाखल करायचे याबाबत त्या पालकांमध्ये मोठा संभ्रम असतो. मुलांचे शिकण्याचे माध्यम मराठी असावे की इंग्रजी यावर मग कुटुंबात मोठा खल होतो. नातेवाईक, शेजार पाजारी, मित्रमंडळी अशा पालकांना वेगवेगळा सल्ला देत असतात अशा वेळी कोणता निर्णय घ्यावा असा मोठा पेच या पालकांना पडतो. इंग्रजी भाषा ज्ञान भाषा असल्याने इंग्रजी माध्यमात शिक्षण घेण्याकडे बहुतेकांचा कल असतो आणि खरी फसगत इथेच होते. इंग्रजी येण्यासाठी इंग्रजी माध्यमातूनच शिक्षण घ्यावे असे काही नाही मराठी माध्यमातून शिक्षण घेऊनही मुल चांगल्या प्रकारे इंग्रजी शिकू शिकू शकते. आज जे उच्चपदावर बसलेले नामवंत व्यक्ती आहेत ते सर्व मराठी माध्यमातूनच आणि सरकारी शाळेतूनच शिकले आहेत. खरे तर आज जिल्हा परिषद आणि महानगर पालिकेच्या सरकारी शाळेतून दर्जेदार शिक्षण दिले जाते. आज मराठी माध्यमांच्या शाळा देखील कात टाकत आहेत. मराठी माध्यमांच्या सरकारी शाळेत गुणवान, प्रयोगशील, तंत्रस्नेही शिक्षक आहेत. सर्व शिक्षक डी एड, बी एड, एम एड असे उच्च गुणवत्ता प्राप्त आहेत. हे शिक्षक वेगवेगळ्या अध्यापन पद्धतींचा वापर करून विद्यार्थ्यांना दर्जेदार शिक्षण देतात.

श्याम ठाणेदार
दौंड जिल्हा पुणे

मराठी माध्यमांच्या शाळेत ई लर्निंग, ॲक्टिव्हिटी बेस लार्निंग च्या माध्यमातून शिक्षण दिले जाते. राज्यातील हजारो शाळा आय एस ओ नामांकन प्राप्त झाल्या आहेत. डिजिटल स्कूल, टॅब स्कूल या संकल्पना या शाळेतही रुजत आहेत. जिल्हा परिषद आणि महानगर पालिकेच्या शाळेतही आता सेमी इंग्रजी वर्ग सुरू करण्यात आले आहेत. गुणवत्तेच्या बाबतीतही या मराठी शाळा कोठे कमी नाहीत. ५ वी आणि ८ वी च्या शिष्यवृत्ती परीक्षेच्या गुणवत्ता यादीत सर्वाधिक विद्यार्थी हे जिल्हा परिषद शाळेतील विद्यार्थीच असतात. नुकताच जवाहर नवोदय परीक्षेचा निकाल घोषित झाला. यात जिल्हा परिषद शाळेतीलच सर्वाधिक विद्यार्थी गुणवत्ता यादीत आले आहेत. याशिवाय मंथन, प्रज्ञाशोध या स्पर्धा परीक्षेतही मराठी शाळांचाच डंका वाजतो.

जिल्हा परिषद आणि महानगर पालिकेच्या सरकारी शाळेत मोफत शिक्षण दिले जाते. मोफत पाठ्यपुस्तके, मोफत गणवेश, मोफत शैक्षणिक साहित्य, शालेय पोषण आहार, विविध शिष्यवृत्त्या मिळतात.

गुणवत्तेसह सह शालेय उपक्रमातही मराठी शाळा आघाडीवर असतात. मराठी शाळेत पहिलीत दाखल होणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा मेळावा, सहल, वनभोजन, क्षेत्रभेट, मातृ - पितृ पूजन, आनंदी बाजार, स्नेहसंमेलन, क्रीडास्पर्धा, ग्रंथदिंडी, वृक्षदिंडी, विविध स्पर्धा सर्व महापुरुषांच्या जयंत्या असे विविध उपक्रम राबवले जातात.

आता मराठी माध्यमांच्या सरकारी शाळांकडे पाहण्याचा दृष्टिकोनही बदलला आहे. ग्रामीण भागातील जिल्हा परिषदेच्या शाळेत इंग्रजी माध्यमांच्या शाळेतील विद्यार्थी दाखल होत आहेत. आता तर सर्वच मराठी शाळेत देखील सीबीएसईचा अभ्यासक्रम शिकवला जात आहे म्हणजे जे शिक्षण इंग्रजी माध्यमांच्या खाजगी शाळेत मिळते तेच शिक्षण आता मराठी माध्यमांच्या शाळेतही मिळत आहे तरीही शहरातील पालकांना अजूनही इंग्रजी शाळेचा मोह सुटत नाही.

इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांच्या झगमगाटाला भुलून पालक त्या शाळांच्या नादी लागत आहेत. या इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांनी शिक्षणाचा बाजार केला आहे . अगदी के जी च्या प्रवेशासाठीही लाखोंची देणगी घेतली जाते शिवाय इमारत निधी, ट्रस्ट निधी तसेच वर्षभर चालणारे वेगवेगळे कार्यक्रम या माध्यमातून पैसे उकळले जातात. पालकांच्या खिशाला कात्री लावण्यासाठी या शाळा वेगवेगळे फंडे शोधत असतात. जर एखाद्या पालकांनी फी भरण्यास उशीर केला तर विद्यार्थ्यांचे शिक्षण बंद करण्यापर्यंत मजल या शाळांची जाते. कोरोना काळात फी भरता न आलेल्या विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन शिक्षणापासून वंचित ठेवण्याचे पाप काही इंग्रजी शाळांनी केले आहे.

अनेक इंग्रजी शाळा शैक्षणिक साहित्य शाळेतूनच खरेदी करण्याची सक्ती केली जाते. २००३ मध्ये उच्च न्यायलयाने दिलेल्या निकालात शैक्षणिक साहित्य शाळेकडूनच किंवा ठराविक विक्रेत्यांकडूनच खरेदी करण्याची सक्ती करता येणार नाही असे म्हंटले आहे. सरकारनेही वेळोवेळी तसे आदेश काढले आहेत पण या शाळांना सरकारी आदेशाचा आणि न्यायालयाच्या निकालाचा विसर पडला आहे न्यायालये व सरकारला न जुमानता आपली शैक्षणिक दुकानदारी चालवणाऱ्या या शाळांना चाप लावायचा असेल तर पालकांनी आपल्या पाल्यांना या शाळेत दाखल करण्याऐवजी मराठी माध्यमांच्या शाळेत दखल करावे.

माधवीची झेप - गोरडवाडी ते जपान

ज्योतिर्मय साहित्य

(मागील अंकावरून) आर्थिक अडचणी असूनही वडिलांनी कर्ज काढून तसेच मामाने तीला शिक्षणासाठी खूप आर्थिक मदत केली. कधी न वापरलेले कंप्यूटर पहिल्या वर्षाला असताना ऑटोकेडच्या लेक्चरला पहिल्यांदा माधवीने बघितले. सर शिकवत असताना सरांनी माधवीला एस्केप बटन कुठे आहे विचारल,ऐकून माधवी घाबरली. सर तीला म्हणाले तू शोधून दाखव. माधवी २० मिनट बटन शोधत राहिली. पहिल्यांदा घाबरलेली माधवी विचार न करता परिश्रमपूर्वक अभ्यास करत राहिली. तिच्या आत्मविश्वासाने आणि प्रचंड मेहनतीने ती पहिल्या वर्षी ९.३ सीजीपीए मिळवून कॉलेजमध्ये तिसरी आली. कॉलेजमध्ये माधवीबरोबरच तिच्या आई वडिलांचा सत्कार झाला.

माधवीने जे स्ट्रगल कंप्यूटरच्या बाबतीत केल ते तीचा छोटा भाऊ श्रेयस याने करु नये म्हणून ती त्याला इस्लामपूरला त्याच्या शाळेची सुट्टी असताना घेऊन गेली आणि त्याला तीने सी, सीपीपी, फोटोशॉपचे क्लास लावले. ३ महिन्यात तो सगळं काही शिकला. तिची छोटी बहीण अंकितालाही तिच्या पाठोपाठ आई वडिलांनी फैशन डिज़ाइन कोर्सला घातल. आयुष्यामध्ये जे स्ट्रगल माधवी आणि तिच्या मोठ्या बहिणीने केल ते त्यांच्या लहान बहिणीला आणि भावाला लागू नये ही दोघींची इच्छा.कॉलेजला असताना परिस्थिती गरिबीची असल्याने माधवीकडे नाश्त्याला पैसे नसायचे. फक्त खाणावळीच्या काकू या ओळखीच्या झालेल्या. माधवी गरीब घरची आहे म्हणून त्या तिच्याकडून १२०० च्या ऐवजी १००० रुपये मेस बिल घ्यायच्या.

हे सगळं होत असताना माधवीने सुट्टीत ११-१२ वी विद्यार्थ्यांसाठी सेशन्स सयाजीराव कॉलेजवर जाऊन घेतले त्यामुळेही तीला आर्थिक लाभ झाला.अनेक इवेंट मध्ये तिने इंजीनियर कॉलेज मध्ये पार्टिसिपेट केल. थर्ड ईयर इंजीनियरिंगला असताना एकदा माधवीने दीदीला(वैशाली)कॉल केला आणि विचारलंदीदी मी यूएस ला जाऊन एमएस करू की आय आय टी ला जाऊन एमटेक करू ? दीदी तीला म्हणाली फॉरिन ला जाऊन एमएस कर. माधवीने एम. एस.करण्याचा निर्णय घेतला आणि टोफेल व जीआरइ ची तयारी केली. मामाने आणि आई-वडिलांनी तीला प्रोत्साहन दिले. इंग्लिश डिफिकल्ट वाटणारी माधवी जीआरइ टोफेल ची तयारी करू लागली. टोफेल ला स्कोर कमी आला म्हणून माधवी रडली. तीची मैत्रीण ऐश्वर्या पाटील ही तिच्या बरोबर जीआरइ टोफेल ची तयारी करत होती. ती माधवीला म्हणाली अजून एकदा प्रयत्न कर. माधवीने रडून आई-वडिलांना फ़ोन केला कि यश नाही आल.ते तिला म्हणाले अजून प्रयत्न कर . माधवीने पुन्हा टोफेल ची तयारी केली आणि तिला आणि ऐश्वर्या पाटील या दोघीनाच यश आले .

युनिव्हर्सिटी ऑफ अलाबामा ऍट बरमिंघम येथे माधवीला प्रवेश मिळाला. पण आर्थिक अडचणींमुळे शिक्षण कर्ज मंजूर झाले नाही आणि माधवीचे अमेरिकेत जाण्याचे स्वप्न अपूर्ण राहिले. ऐश्वर्या पाटील मात्र घरची आर्थिक परिस्थिती चांगली असल्याने एमएस शिक्षणासाठी अमेरिकेला गेली.त्या काळात माधवी खूप मानसिक तणावातून गेली. तीचे ३ महिने डिप्रेशन मध्ये गेले . मामाने तेव्हाही तिला त्याच्याकडे नेल. माधवी दिवस दिवस अंथरुणातून उठायची नाही. तिची आज्जी तीला बाहेर घेऊन जायची. जास्त टेन्शन घेऊ नको म्हणायची. येणारे पाहुणे तिला विचारायचे अग तू यूएस ला जायची होती ना काय झाल ? आता काय करते ? डिप्रेशन च्या ओझ्याखाली असलेली माधवी आता काहीच करत नाही अस सांगायची आणि बाजूला जाऊन रडायची. अशातच सहा महिने गेले आणि तिची मावस बहीण प्रियांका पतंगे चा तीला मेसेज आला की, टीसीएस ला कैम्पस ड्राइव आहे अर्ज कर. माधवीने अप्लाई केल. आता तिला काहीही केल तरी हरायचं नव्हत.

✍ शिरीष चिटणीस
सातारा ७५८८८६५०५१

माधवीने १५ दिवस तयारी केली आणि तीला टीसीएस च्या पहिल्या एप्टीट्यूड एक्झाम मध्ये पास झालेचा मेल आला. तीने आज्जीला, मामाला सांगितल. ते फार आनंदी झाले. पुन्हा इंटरव्यूची तयारी तीने चालू केली. इंटरव्यू मध्ये ३ पैनल होते . त्यांनी तीला कोडिंग चे प्रश्न विचारले, तीने उत्तरे दिली. एचआर ने तीला विचारलं नाईटशिफ्ट दिली तर आर यु ओके ? माधवीने ओके सांगितले. ती म्हणाली रात्रीच्या वेळी काम एकाग्रतेने मी करू शकते . नंतर विचारल चेन्नई ला जाशील काय बेस लोकेशन दिल तर? ती हो म्हणाली. तीला बाहेरच जग बघायच होतेच आणि त्यानी तीला निवड झालेय असे तिथेच सांगितल. आणि जाताना तीला जपानीज भाषा येतेय बघून 'ज्या माता' म्हणाले. त्याचा अर्थ बाय सी यू अगेन असा होतो. माधवी खुश झाली.आणि टोफेल इंग्लिश वापरून विकसित केलेले टेक्निकल स्किल्स यूज करून माधवी अशिस्टन्ट सिस्टिम इंजिनिअर म्हणून निवडली गेली. पहिल्यांदा त्रिवेंद्रम येथे विमानाने प्रवास करून माधवीने प्रशिक्षण घेतले आणि नंतर तिने टीसीएस मध्ये पुण्यात काम सुरू केले. तिथे माधवीने जपानी भाषा शिकायला सुरुवात केली आणि एन ५ व एन ४ जपानी भाषेमध्ये मध्ये ती उत्तीर्ण झाली.

डिसेंबर २०२० मध्ये तीला जपानला जाण्याची संधी मिळाली, पण कोरोना महामारीमुळे ती पुढे ढकलली गेली. पण या काळातील काही अविस्मरणीय क्षण माधवीने तीचे आजी-आजोबा आणि सर्व कुटुंबीयांबरोबर घालवले. शेवटी ४ एप्रिल २०२२ रोजी माधवी टीसीएस तर्फे जपानला गेली . तिथे माधवीला नवीन आयुष्याची सुरुवात झाल्यासारखे वाटले.तिथे माधवीने पुन्हा जपानीज चे वार्ड ऑफिस चे क्लास लावले जे जपान गवर्नमेंट कडून कंडक्ट केले जातात. ७०-८० वर्षे वय असलेले जपानी लोक ज्यांना काहीतरी करायचं असते त्यांचा टाइम चांगला जावा म्हणून ते शिकवायला येतात अन शिकवतात.माधवी असच एका टीचर कडून १ वर्ष दर सॅटरडे ला क्लास ला जाऊन जपानी भाषा शिकली अन एन ३ जपानी परीक्षा पास झाली . १५ तास टीसीएस ची ऑनसाईटची शिफ्ट करत करत ती जपानीज भाषा शिकत राहिली.

एप्रिल २०२३ मध्ये प्रोजेक्ट संपल्यामुळे माधवीला भारतात परत यावे लागणार होते, पण तिने जपानमध्येच राहण्याचा निर्णय घेतला आणि तीने बाहेर जॉब बघायला सुरवात केली. टीसीएस कंपनी मध्ये मोबाईल वापरण्यास बंदी असल्याने माधवीने केपीआयटी चा इंटरव्यू ऑफिसच्या लेडीज़ वॉशरूम मधून दिला. जपानचे वॉशरूम फार क्लीन असतात. त्यामुळे तीला काहीच वाटल नाही. केपीआयटी ची ऑफर तीला आली आणि माधवी सिनियर सिस्टिम इंजिनिअर म्हणून जॉइन झाली. टीसीएस च्या नोकरीच्या पहिल्या वर्षात शिंकणसेन नावाची बुलेट ट्रेन असते असे माधवीने ऐकलेले. पण बुलेटट्रेनला प्रवासाला १०००० येन लागतात हे बघून माधवीने विचार केला अजून आहे आपण इथेच बघूया नंतर. माधवीचे बाकी सगळे मित्र मैत्रिणी बुलेट ट्रेन ने फिरायला गेले. केपीआयटी ला जॉइन केल्यावर मात्र प्रत्येक वीकेंडला माधवी बुलेट ट्रेनने प्रवास करून कस्टमर लोकेशन ला जायची. माधवीने खूप काम केल आणि एका वर्षातच तिला टेकनिकल लीडर पदावर पदोन्नती मिळाली.

माधवीच्या कामगिरीसाठी तिला अनेक पुरस्कार मिळाले, त्यापैकी काही असे:

उच्च सी-सॅट पुरस्कार (मार्च २०२६)

उच्च सी-सॅट पुरस्कार (डिसेंबर २०२५)

उच्च सी-सॅट पुरस्कार (सप्टेंबर २०२५)

स्पॉट पुरस्कार (जुलै २०२५)

उच्च सी-सॅट (जून २०२५)

उच्च सी-सॅट (जानेवारी २०२५)

संघासाठी कौतुक (जुलै २०२२)

सर्वोत्कृष्ट संघ पुरस्कार (जून २०२२)

स्टार संघ पुरस्कार (जानेवारी २०२२)

ऑन द स्पॉट पुरस्कार (ऑगस्ट २०२१) सेवा आणि वचनबद्धता पुरस्कार (मार्च २०२१)

आजही माधवी केपीआयटी जपान मध्ये टेक्निकल लीडर म्हणून कार्यरत आहे. माधवीला ४ एप्रिल २०२६ ला जपान मध्ये ४ वर्षे पूर्ण झाली. ती आता जर्मन भाषाही शिकत आहे आणि आता तिच्या आई-वडिलांनी, आज्जीने, मामा-मामीने, बहीण- भावाने पाहिलेली प्रत्येक स्वप्न सत्यात उतरवत आहे. ✻✻

हे जरनल संपादक व प्रकाशक संजय व्यापारी यांनी विंग बी३, फ्लॅट नं.७०१, व्हिसलिंग पाम्स हौ.सो., मानकर चौक, कस्पटे वस्ती, वाकड, पिंपरी-चिंचवड, महाराष्ट्र ४११०५७ येथून प्रकाशित केले. (पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची आहे. या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या प्रत्येक बातमी, लेख व जाहिरातींशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. सर्व वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत) E-mail-jyotirmaysahitya@gmail.com, Mob. 7743818559